

## תפילה (1)

## בחרבי ובקשתי

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי פְתָרְכִּי וּבְקִשְׁתִּי (בראשית מח, כב)  
ובתרגום אונקלוס "בצלותי ובעותי" ובגמרא (ב"ב קכא):  
"חרבי" זו תפילה "קשתי" זו בקשה.

## מה ענין ה'חרב' וה'קשת' לתפילה מאיתו יתברך?

התפילה תועיל ליעקב במקום ה"חרב" שניתנה לעשו,  
ו"על חרבך תחיה" (בראשית כו, מ) כמו שאמרו חז"ל:  
בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו. והבקשה  
תועיל לו במקום ה"קשת" שניתנה לו לישמעאל "ויהי  
רובה קשת" (שם כא, ב) *מהרש"א ב"ב קכא.*

**פירוש אחר:** שני מיני כלי זיין מנה הפסוק: חרב וקשת.  
הבדל יש בין צורת השימוש והנזק של החרב, לבין זו  
של הקשת. החרב היא חדה, ועצם דקירתה מזיקה את  
הנפגע בה. מגעה של החרב מזיק את הנוגע בה, ואין כל  
צורך בכח גברא אשר יביא להזיקה. לא כן הקשת אשר  
אין לה כל כח להזיק בעצמותה, וכל כוחה להזיק אינו  
אלא מכח הגברא של יורה החץ, אשר מתח הקשת, וכפי  
מידת מתיחתו, כך נורה החץ למרחק גדול יותר. כן  
הדבר בתפילה, יש שני מיני תפילות: ישנה תפילה אשר  
נתקנה ע"י אנשי כנסת הגדולה, וישנה תפילה אשר  
מתפלל האדם מעצמו. אותה תפילה אשר תקונה אנשי  
כנסת הגדולה, תפילת שמונה עשרה, תפילה קדושה  
היא וגדולה מעלתה. תפילת של המתפלל אותה, יהיה  
אף הדיוט ופשוט, נשמעת, זאת משום שסגולתה וכוחה  
של התפילה אינם מכוחו של המתפלל והעורך אותה.  
מתקניה הכניסו בה את כוחה הגדול, הכח להתקבל  
בשערי שמים ולהענות. לא כן תפילתו של יחיד  
המתפלל על צרכיו, אין כוחה מכח אנשי כנסת הגדולה,  
שהרי לא הם תיקנו אותה, וכל כוחה אינה אלא מן האדם  
אשר מוציא אותה בפיו. נמצא כי אכן יפה משולות שתי  
התפילות לחרב ולקשת, שכן סגולתן של התפילות  
כסגולתם של כלי הזיין. "צלותי" היא התפילה  
ה"קבועה", כמו תפילת שמונה עשרה. תפילה זו משולה  
ל"חרב" אשר כח דקירתה טמון בה עצמה, ואין היא  
זקוקה למתיחתה ע"י האדם. גם סגולת אותן תפילות  
שתוקנו ע"י אנשי כנסת הגדולה לפעול את פעולתן, גם  
ללא כוחו של המתפלל. "בעותי" היא התפילה  
ה"פרטית" שאדם מתפלל, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב  
קטז). "מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש  
עליו רחמים", שכן אין זו תפילה המסודרת על ידי אנשי  
כנסת הגדולה, אלא תפילה אשר נוסחה ע"י אותו חכם  
המתפלל אותה. תפילה זו משולה לקשת, שכן כמו  
הקשת הנמתחת ע"י יורה החץ, גם תפילה זו אינה

כתוב במסכת ברכות (לב:): ת"ר ארבע דברים צריכים  
חיזוק, ואלו הן, תורה ומעשים טובים תפילה ודרך ארץ  
וכו' ופריש רש"י וז"ל: שיתחזק אדם בהן תמיד בכל  
כחו עכ"ל. לכן חשבתי להביא פירושים על סדר התפילה  
כדי שנוכל להתחזק.

## המלקט

## טעם תפילה: שלש הערות מהסבא מקלם

(א) חז"ל (ברכות ו.) הגדירו "תפילה" כ"דברים העומדים  
ברומו של עולם". פירוש שדברים אלו של תפילה,  
"עומדים", נתקנו ונתייסדו, לרומם את האדם ולהעלותו  
ל"רומו" של עולם. כי אנשי כנסת הגדולה צירפו  
בדבריהם הקצרים כל רעיון נשגב מראש עד סוף, כקטן  
וכגדול ימצא טעם בהם. בין על דרך המוסר ובין ע"ד  
הקבלה. מעתה אם האדם רוצה שאכן יתרומם בתפילתו  
מיום אל יום, יעמול את עצמו למצוא טעם בתפילה. כי  
הנה אנו רואים אילו היה השם יתברך בורא את המאכל  
חסר טעם, ורק למען קיום הגוף היו אוכלים, היו רוב בני  
אדם מתים ברעב, כשם שאנו רואים שאפילו חולים  
מזלזלים בהוראות הרופא, מפני שאין כל טעם ומתיקות  
בתרופות. אם כן עיקר המביא את האדם לידי מעשה  
הוא ה"טעם". ועל כן העצה היעוצה לאדם: למצוא  
טעם בתפילה, וממילא יתרומם מעלה מעלה.

(ב) בענין התפילה, יש אנשים מוטעים שאין להם הבנה  
להבין מה הבדל בין המכוין פירוש המילות ובין מתרגם  
לשון הקודש ללשונו הוא, שהרי המתרגם אצלו זה  
כעסק יבש ומת, ואינו גודל וצומח מכך ולא נתווסף בו  
הרגש והבנה להתחכם בכך. אמנם המכוין פירוש  
המילות, פירוש שיודע טעם המילות וביאורן הגנוז בהן  
בהתבוננות יתירה, הרי יתחלפו רעיונותיו יום יום זה  
יוצא וזה בא, חדשים לבקרים יולדו בו הרגשים שונים  
זה מזה. וגם זאת לדעת, כי הן בתורה והן בתפילה ויראה  
וכן בכל חכמה ומושכל, מה שבשנה זו ובתקופה זו  
נקרא "התחכמות" שמחכים ומבין וצומח בזה, הרי  
בשנה שלאחריה אין זה רק כ"תרגום", וכן לעולם, עד  
בלי תכלית.

(ג) אינו דומה מי שהוא עצמו מחדש דבר, לאותו ששמע  
מאחר, כי זה ששמע הרי חסר לו את אותן הסיבות  
שגרמו וסיבבו לחידוש זה שיבוא. ועבודת האדם  
להתייגע עד שירגיש ויחוש כאילו הוא עצמו חידש.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" ביאורי תפילה

מתקבלת אלא לפי הצורה שבה אמרוה ולפי כוחו וזכויותיו של המתפלל אותה. מטעם זה אמרו חז"ל "יבקש" עליו רחמים, שכן לתפילה פרטית שכזאת נצרכת זכותו ויכולת כוחו של החכם, ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול, ומכיון שצריך "לבקש" רחמים, ולא די בתפילה סדורה וידועה, על כן ילך אצל חכם, בעל זכות ובעל כח תפילה.

הגרי"ז

## למה נמשלה התפילה לקשת

הנה, כאשר אדם דורך את קשתו, ככל שימתח יותר את המיתר, כן יגיע החץ למרחק גדול יותר. ואף בתפילה כן, ככל שהאדם מתפלל בכוונה יתירה, מתוך עומק לב ובדבקות, כן עולה התפילה גבוה יותר ובוקעת שערי רקיע. סגולה של התפילה, כמו סגולתו של החץ, תלויה במידת הכח שיורים אותו.

רב רובין זצ"ל "טללי אורות תפילה" בשם האדמו"ר מקאצק

## לקשת צריך שתי ידיים, לחרב צריך רק יד אחת

אמרו בגמרא (ע"ז כה.): ואיזו היא מלחמה שצריכה יד כנגד עורף, הוי אומר זו "קשת", המושך בקשת נתן ידיו כנגד עיניו (רש"י), והיינו שלקשת צריך שתי ידיים, ונמצא של "חרב" צריך רק יד אחת. ויש לפרש שמרומזת כאן מהותן של "תורה" ו"תפילה". ה"תפילה" צריכה גם לתורה, אם אן תורה אף התפילה אינה מקובלת, כמו שאמר שלמה המלך (משלי כח, ט) "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה". ולכן נקראת התפילה "קשת", שצריכה שתי ידיים, היינו תורה ותפילה. לעומת זאת, התורה הריהי כ"חרב", שאינה צריכה אלא ליד אחת, כי מצינו תורה בלא תפילה, כמו רשב"י וחרביו שתורתן אומנותם שאינם מפסיקים לתפילה (שבת יא.)

מהרי"ל דיסקין

## שעת התפילה, לב זמנו ופרי

את חשיבות התפילה בחיי האדם מדי יום ביומו, הגדיר ה"כוזרי" (מאמר שלישי אות ה') וכך כתב: ותהיה העת ההיא, שבה האדם מתפלל, לב זמנו ופרי, ויהיו שאר עתותיו כדרכים המגיעים אל העת ההיא, כלומר כל זמני היום הם אמצעים שבהם יתכונן אדם להגיע לזמן התפילה, עיקר היום בלי בלבול היום הדעת, אלא רגוע ובמנוחת הנפש. וכן יתנהג בזמני כל תפילות היום, וכדברי הכוזרי (שם) "ויהיה פרי יומו ולילו השלש עתות ההם של התפילה" ספר "שפתי חיים" ביאור תפילת י"ח

## אל יתפלל בשעה המבטלת כוונתו

על חשיבות הכוונה בתפילה שבלעדיה כמעט אינה נחשבת לתפילה, למדים אנו מדברי הגמרא (עירובין סה.): אמר רבי אלעזר הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים.... אבוא דשמואל כי אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי, ופרש"י: שאין דעתו מיושבת עליו מפני טורח

הדרך, וכן פסק בהגהות אשר"י, הבא מן הדרך אל יתפלל ג' ימים, ואע"פ שהלכה למעשה כתבו שם, הני שמעתתא אין אנו נזהרין דבלאו הכי אין אנו מתכוונים בתפילה, וכן פסק השו"ע (או"ח סי' צח ס"ב): לא יתפלל... בשעה המבטלת כוונתו, ועכשיו אין אנו נזהרין בכל זה, מפני שאין אנו מכוונים כ"כ בתפילה, וכתב על זה המ"ב (סק"ו): דמכל מקום כשרוצה לעמוד להתפלל... יראה להסיר מתחילה המחשבות המטרידות אותו.

ספר "שפתי חיים" ביאור תפילת שמונה עשרה

## הלכה: האם מותר לאדם להאזין לתפילת חברו?

ראובן רוצה להאזין לתפילת שמעון כדי ללמוד ממנו כיצד מתפללים ועל מה מתחננים לפני השי"ת. האם הדבר מותר? נאמר במסכת יומא (כא.): עשרה נסים נעשו בבית המקדש..... עומדים צופים ומשתחוים רווחים. ופרש"י: וכשמשתחוים ונופלים נעשה נס והמקום מרחיב שלא ישמע איש את וידוי של חברו שלא יכלם עכ"ל. ועל סמך כך כתב התשב"ץ במגן אבות שנס זה לא נעשה ברגל כי אם ביוכ"פ, שהרי ברגל לא מתוודה. עוד כתב דלא מסתבר שהיה ברגל כי יש לו תשלומים כל שבעה ומן הסתם לא היה צפוף כ"כ. אולם ברש"י באבות כתוב שלא ישמע את תפילת חברו. אם כן טענתו הראשונה של התשב"ץ סרה. ולענינו, לפי גירסת רש"י באבות שלא ישמע אדם תפילת חברו וקאי על הרגל, משמע שלא נכון הוא להקשיב לתפילת חברו ואפילו כשרוצה ללמוד ממנו כיצד מתחננים.

עלינו לשבח ויקרא תשובה פ"ז

**פתגם:** כל אחד נולד בן אדם אך לא כל אחד נשאר כזה  
ספר "שמחלה" עד הסוף.

**חקירה:** אוושא מילתא בשבת: אסור משום מראית העין שיחשדו שבשבת התחיל לטחון, או שמא יאמרו שמזלזל בקדושת השבת (מנוחת עמי יח-ו עמוד 119) ספר קובץ "יסודות וחקירות"

**סיפור:** "כסף משנה" רבי דוד מנובהרדוק היתה לו אשה פקחית וחכמה, יודעת ספר ובעלת מהלכים בעולמה של תורה. דעתה לא היתה נוחה מכך, שבעלה מסתפק במועט ואינו דורש מן הקהילה שכר אשר יספיק למחייתו, היתה אומרת לו: בקיאותך המופלגת ברמב"ם אינה מספיקה אפילו ל"לחם משנה", ולכן עליך לבקש מן הקהילה, "כסף משנה" ספר "חד וחלק" ב'

## שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, בנימין יעקב בן זוהרית רות.

יוסף ג'רמון כולל עקס לע בען  
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:  
germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון באתר [www.kollel-aixlesbains.fr](http://www.kollel-aixlesbains.fr)